

Från lång alliansfrihet till medlem i Nato

Berättelse

I ungefär 200 år hade Sverige en särskild linje i sin utrikespolitik. Landet var militärt alliansfritt, vilket betyder att Sverige inte gick med i någon militär allians. En militär allians är en grupp länder som lovar att försvara varandra om något av dem blir angripet. Sverige valde att stå utanför sådana grupper. Denna linje hade gällt ungefär sedan början av 1800-talet, och Sverige har inte deltagit i något krig sedan år 1814.

Man bör skilja på två ord som ibland blandas ihop: "alliansfrihet" och "neutralitet". De betyder inte exakt samma sak. Under 1900-talet beskrev Sverige ofta sin linje som "alliansfri i fred, syftande till neutralitet i krig". Den exakta formuleringen har varierat över tid, så man ska vara försiktig med att säga att orden alltid betytt samma sak.

Mycket förändrades år 2022. I februari startade Ryssland en fullskalig invasion av grannlandet Ukraina. Säkerhetsläget i Europa blev ett annat, och Sveriges regering började se annorlunda på frågan om alliansfrihet. Den 16 maj 2022 beslutade regeringen att Sverige skulle ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato. Två dagar senare, den 18 maj 2022, lämnades ansökan in.

Att gå med i Nato tar tid och kräver flera steg. Först måste landets egna folkvalda säga ja. Den 22 mars 2023 godkände Sveriges riksdag att landet skulle ansluta sig till det nordatlantiska fördraget, som är Natos grundavtal. Sedan måste även alla länder som redan är med i Nato godkänna det nya landet. Ungern var det land som godkände Sverige sist, och först då kunde processen slutföras. Den 7 mars 2024 blev Sverige medlem i Nato, som land nummer 32.

En av de viktigaste delarna i Nato är artikel 5. Den handlar om kollektivt försvar: ett väpnat angrepp mot ett medlemsland ses som ett angrepp mot alla, och länderna ska då hjälpa varandra. Sveriges grannland Finland gick med i Nato lite tidigare, i april 2023. Båda länderna ansökte efter invasionen av Ukraina.

Frågan om Nato är politiskt omdiskuterad, och det är inte denna texts uppgift att säga om beslutet var bra eller dåligt. Om du vill veta mer om vad medlemskapet innebär finns information hos regeringen och hos myndigheten Krisinformation.se, som riktar sig till alla som bor i Sverige.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
utrikespolitik	hur ett land sköter sina relationer med andra länder
alliansfri	inte med i någon militär allians; står utanför
neutralitet	att inte ta någon sida i en konflikt eller ett krig
invasion	när ett lands armé går in i ett annat land med våld
fullskalig	i full storlek; så stor som den kan bli

ORD	FÖRKLARING
ansöka	att be om något hos en myndighet, t.ex. om att få bli medlem
ansökan	själva pappret eller begäran man lämnar in
folkvald	en person som folket har röstat fram, t.ex. i riksdagen
ansluta sig	att gå med i något, t.ex. en allians
fördrag	ett viktigt avtal mellan länder
kollektivt försvar	när flera länder försvarar varandra tillsammans

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att Sverige länge var “militärt alliansfritt”?
 1. Att Sverige hade en mycket stor armé.
 2. Att Sverige inte gick med i någon militär allians.
 3. Att Sverige var med i flera allianser samtidigt.
2. Vad säger texten om orden “alliansfrihet” och “neutralitet”?
 1. De betyder exakt samma sak.
 2. De betyder inte exakt samma sak, och formuleringen har varierat över tid.
 3. Ingen har någonsin använt orden i Sverige.
3. Vilken händelse fick Sveriges regering att se annorlunda på alliansfriheten?
 1. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina år 2022.
 2. Att Finland blev större.
 3. Att Sverige bytte regering år 1814.
4. I vilken ordning hände sakerna?
 1. Sverige blev medlem, sedan ansökte regeringen.
 2. Regeringen ansökte 2022, riksdagen godkände 2023, Sverige blev medlem 2024.
 3. Allt hände samma dag år 2024.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Sverige har inte deltagit i krig sedan år 1814.
 2. Alla länder som redan är med i Nato måste godkänna ett nytt land.
 3. Ungern var det första landet som godkände Sverige.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Finland gick med i Nato lite tidigare än Sverige.
 2. Artikel 5 handlar om kollektivt försvar.
 3. Texten säger tydligt att beslutet att gå med var ett bra beslut.
7. Varför skriver texten att man ska vara “försiktig” med att säga att alliansfrihet och neutralitet betyder samma sak? Vad vill texten visa med det?
8. Förklara med egna ord vad artikel 5 betyder.

Facit

1. Att Sverige inte gick med i någon militär allians.
1. De betyder inte exakt samma sak, och formuleringen har varierat över tid.
1. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina år 2022.
1. Regeringen ansökte 2022, riksdagen godkände 2023, Sverige blev medlem 2024.
1. ja b) ja c) nej (Ungern var det land som godkände Sverige sist)
1. ja b) ja c) nej (texten säger att frågan är politiskt omdiskuterad och tar inte ställning till om beslutet var bra eller dåligt)
- Exempel på svar: Texten vill visa att orden inte har en helt fast och säker betydelse, och att Sverige använt olika formuleringar under olika tider. Det är ärligt och källkritiskt att inte påstå mer än man vet.
- Exempel på svar: Artikel 5 betyder att om ett land i Nato blir angripet, ses det som ett angrepp på alla länder i alliansen, och då ska länderna hjälpa varandra. Det kallas kollektivt försvar.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Faktatext om ett känsligt och aktuellt ämne: Sveriges väg från lång alliansfrihet till Nato-medlemskap. Tema: grannländer och omvärld. Texten håller sig medvetet till datum, lagar och officiella beslut och tar inte ställning för eller emot medlemskapet; lyft gärna detta som ett exempel på neutralt, sakligt skrivande. Fråga 7 är en inferensfråga om språklig försiktighet. Låt eleverna jämföra med sina egna länder: är hemlandet med i någon allians, och hur ser säkerhetssamarbetet ut i den region de kommer ifrån?

Diskussionsfrågor

- Är ditt hemland med i någon allians eller internationell organisation? Vad heter den och vad gör den?
- Texten skiljer på “alliansfrihet” och “neutralitet”. Varför kan det vara viktigt att vara noga med vad ord betyder, tror du?
- Texten håller sig till fakta och säger inte om beslutet var bra eller dåligt. Varför kan det vara bra att skriva neutralt om ett känsligt ämne?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv var ditt hemland ligger och vilka grannländer det har. Berätta också om länderna i regionen brukar samarbeta på något sätt.

Källor och faktagranskning

- Regeringen: Sverige är medlem i Nato (pressmeddelande 2024-03-07) – <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/sverige-ar-medlem-i-nato/>

- Sveriges riksdag: Sveriges medlemskap i Nato (betänkande 2022/23:UU16, beslut 22 mars 2023) – https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/sveriges-medlemskap-i-nato_ha01uu16/html/
- Regeringen: Sverige i Nato – <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/>
- Krisinformation.se: Sverige i Nato – <https://www.krisinformation.se/forbered-dig/hojd-beredskap-och-krig/sverige-i-nato/>

Faktaundersökning mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Sverige blev medlem i försvarsalliansen Nato den 7 mars 2024 och är Natos 32:a medlemsland (regeringen.se). Innan dess var Sverige militärt alliansfritt, det vill säga landet ingick inte i någon militär allians; den linjen hade gällt mycket länge, ungefär sedan början av 1800-talet. Sverige har inte deltagit i krig sedan 1814. Regeringen beslutade den 16 maj 2022 att ansöka om medlemskap, och ansökan lämnades in den 18 maj 2022, efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022. Riksdagen godkände anslutningen till det nordatlantiska fördraget den 22 mars 2023 (riksdagen.se). Alla Natos medlemsländer måste säga ja innan ett nytt land kan gå med; Ungern var sist att godkänna Sverige, vilket gjorde att processen kunde slutföras i mars 2024. Grannlandet Finland gick med tidigare, i april 2023. En central del av Nato är artikel 5: ett väpnat angrepp mot ett medlemsland ses som ett angrepp mot alla (kollektivt försvar). OSÄKERHETER/MYTER, markeras försiktigt i texterna: Begreppen "neutralitet" och "alliansfrihet" betyder inte exakt samma sak; Sverige beskrev sig under 1900-talet ofta som "alliansfritt i fred, syftande till neutralitet i krig", men formuleringen har varierat över tid och beskrivs därför försiktigt. Det exakta startåret för alliansfriheten anges olika (ofta 1814 eller tidigt 1800-tal beroende på hur man räknar); texterna skriver "omkring 200 år" eller "sedan början av 1800-talet" i stället för ett exakt årtal. Påståendet att Sveriges långa fredsperiod skulle vara ett "världsrekord" förekommer i medier men attribueras och presenteras inte som officiell statistik. Frågan om Nato och medlemskap är politiskt omdiskuterad; texterna håller sig till datum, lagar och officiella beslut och undviker värderande omdömen om beslutet var bra eller dåligt.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.